

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 44

Fylke: Nordland.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Kjerringøy.

Emne: Veving.

Bygdelag: Os.

Oppskr. av: E. Tidemann.

Gard: Strandå

(adresse): Kjerringøy.

G.nr. 46 Br.nr. 5.

- A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Nei, det meste har eg frå kjerringa som ei tid fanta noko som vevlærer.
- B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):
Den kjerringa er født 11. april 1883, så ho er straks 71 år gamal. No er ho husmor og budeia, og noko tå kvart.

SVAR

Når det vart vevd ty til ytterklede åt menn, vart det mest allstøtt bruka BOTNVENGTY. Det vart bruka til bukser, trøyer og vest. Til underklede vart bruka vengty, både til underbukse og skjorte. No var det nokre som bruka strikka uldskjorte, og sume skjorte av lerredd. Men det mest vanlege var halvulds vengty. Ein og annan, ~~NØZZZZZZ~~
~~VVVVXXXXXX~~ vov underklety av heiluld, eit slag vadsmål. Det vart vevd i to-skjell. Tyet vart òg nemnd stoff. Både renning og veft til det tyet måtte vera særleg fint.

2. Til kjole vart det bruka vevd halvuld stoff med særleg fint garn, og fin veft vevd i fin skei. Det eine måtte vera etter det andre. Til underskjørt og snørliv vart bruka same slag ty, men helst med ein annan let, anten raud, grøn, grå eller liknande.

3. Ty til underklede var som før nemnd vevd som vengty eller vart og nemnd stoff. Underbukser både for menn og kvinner var av halvuld vengty og allstøtt kvitt, kvit renning og kvit veft.

Sume av mennene hadde strikka skjorte, uldskjorte, andre hadde skjorte av lerredd medan nokre hadde skjorte av same slag ty som underbuksa.

Utover underskjorta hadde så mannen ei undertrøye. Tyet til den var mønstra halvuld vevd som stof. Sume nemnde denne trøya for natttrøye. Utover denne hadde så sume menn ei overskjorte. Tyet til den var halvuld vevd i ruta eller randut mønster som stoff - toskjell. Farga var for det meste raudt og svart, rututt eller randutt.

b. Kvinnene bruka mykje strikka uldtrøye. Den batt dei sjølv. Dei som ikkje hadde uld nok måtte klare seg utan denne uldtrøya. Serken var av kvitt lerredd. Dei fleste kjøpte dette emnet, men sume vov og då i stoffvevnað. Ut over serken hadde dei eit snørliv. Det var sydd av lerredd, kvitt og vevd i stoff. Men dei fleste kjøpte emnet. Etter dette bruka kvinnene til underkleder: Bukse, uldtrøye, serk og snørliv. Til ytterkledene må vi vel rekne kjolen, mellømskjørtet og underskjørtet. Dei fleste bruka soleis tre skjørt, ~~XXXX~~ iminste til helg og høgtid. Til kvardags og i arbeid var det for det meste i bruk berre to skjørt.

4. Sengeomheng har det ikkje vore i bruk det eg og mi-kjerring har kjennskap til.

5. Lakenlerredet vart vevd i vanleg stoffvevnað og måtte vera ~~XXXXXX~~ 27 til 28 tommar bœidt. Til laken vart

då to slike breidde dydd saman.Putevar var sydd av same slag ty som lakenet.Det var sjeldan at det vart vevd sengetepper,dei vart helst hekkla,og då av eit tjukkare garn enn det som vart bruka i ein vevø

6.Dukar og serviettar vart vevd i dreielsvevning,med fire skaft og ikring 4½ kvart breid.To slike breidde vart sydd saman til ein duk.Men den som skulle ha serviettar måtte veva dei i særskild vev,for dei skulle vera smalarre enn duken.Vidare skulle servietten ha bord på alle fire sidene. Emne både i dukane og serviettane var oftast bomuldsgarn til renning og lin til innslag.Leten var oftast kvit.Men det hende at dei bruka leta innslag i serviettane,men ikkje i dukane.

7.Handklede.Handkledveven måtte vera ikring tre kvart breid.Til renning vart bruka vanlegt bomuldsgarn og til innslag bomuldsgarn nr. 8 eller 10 alt etter som tyet skulle vera grovt eller tunt.Veven vart vevd med fire skaft,men kunne og bli vevd med tre skaft.Vevinga var KROKVENG eller GASAVGVEG.

8.Åklede vart bruka på sauskinnfeldane.Til renning vart bruka farga bomuldsgarn nr 20 eller nr 12 eller 16 om det var enkeltgarn.Til innslag var bruka farga uldveft.Vevinga var vanleg stoff.Åklede var mest alltid rutet.Sume sydde åkledet fast på skinnfelden,andre laga ein stor post av åkledet og stakk skinnfelden inn i.Ein skinnfeld med ÅXX åkled var halde for å vera meir verd enn ein utan åkled.Mange vov teppentrekk på same måten som åkledet,men det kunne og bli vevd teppentrekk med bomuldsgarn både til renninga og til innslaget.

~~Noko stadeine namn på ymse vevemåtar har eg ikkje kunna fått tak i.~~

II

Stadeigne namn på ymse slag mønster,bordar eller motiv har eg heller ikkje fått tak i

Det tid eg vaks opp bruka kvinnene noko dei nemnde for "oppstøttarband".Skjørtene var side i dei dagane,og skulle ei kvinna ut om dørstokken,ut i skog og mark, vart skjørtene for tunge om beina.Dei "støtta opp"ved å dra skjørta opp over hofta og binda eit band om midje.Dette bandet var OPPSTØTTARBANDET.Desse banda var fingra eller stokka.Slike band bruka karane og til hosband,men hosbanda var noko smalare enn oppstøttarbanda.

Kjerringøy i mars 1954

Tidemann